Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СВЕР

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 26 ИЮНЬ, 1986 ШУ. ★ № 76 (7267). ★ Мах 3 кеп.

ПЯТИЛЕТКА КЕРТЕРА ДЕШАШ

1986 шера 16 июне хилар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета регIанара Пленум.

Пленумо дийцар дешаш:

1986 — 1990 шерашка СССР экономически социальни дегIайолаяра Пачхьалкхен планаш кIезиг кхочушъяра дувзаденача партийни организацеи дехкарехь;

1986 шера 10—11 июне Будапеште хиннача Варшавски Договора доакъаштой йолчу пачхьалкхенаш Политически консультативни комитета совещане итогех.

Цу дешан хьакъехь доклад йинр Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

Чулоцамгара диллача кIоарггеч формаца диллача къагIан йолчу доклада тIа дийцар мохк социально - экономически дегIаюхийра сихдарш мишар чIагIбаран КПСС XXVII съезде къоастаб генеральни нIкъ мишта дIакъу, хьалхе а лаьрхIа итогаш а кIел, съезд хинначу тIехьагIарча балха тIа хьахинначун терман баьб, партера арIанара дехкараш белгалдаьд. Дагалатта уйлаш гIулаккашца мишта кхочушъю, нелагIа духьалешаш чоалхье тIамашш ийбису, мишта дIахо даха деза дийнад. Пятилетке экономически социальни дегIаюхара плана кертерчу деношкаш хьежар, ПВК будапештски совещане итогаш кIел.

Общественни вахара дерриг оагIонаш чулоцаш эргадолларга процессе ба мохк. Общественна кIоарга воздействин ю дегIаюхьяьга сихдара тIейIаьс тIехьара терра ваьхь творчество дегIайолаларга йолча съезда установкаш. Лакхару ваьхь къьлетамен политически хьанар, чIоагIаку дисциплинен порядок.

Белгалъяьшнаш халкъа бохам дегIаюхара темпаш лакхъяра йоа тенденци, из эргара хьалха дувзаденна да халкъа хьинарча къьлетанга, обществе хулаш йолча позитивни процессаша. Уях шера Дабахача пхе бетта промышленноце производстваца тIахьийттар дIадахача пеара ду хана хинначунга ниIсдича 5,7 процент хилар. Аграрни секторе тIагIерта беш ба болх. Пхе бетта ахьа итогегIа но толаман дахьдар хьайбаб бохкаме. ЛоархIаме да уж дIачIоергIар. Цу тIа боа керттера нIкъ, кхиширен хьайбаш леладелча фермашкарен продуктинца ассть къкъъера бода нIкъ чакхбоа интенсивни технологеи шерра юкъъейоалаярга гIелла.

ХIанз эттара керттера дар да карагIдаьлиар — дIайоергIдарш дIахо лаьклдарш. Из гIулякх дулургдолаш да, бакъда духха къьлетдар, хIана аьлча вай дегIаюхьяьга сихдара кIезиг хьакхарча юхьяра тIа да: хIанз а дерриг дIадаь оргIанизационни планаташ, бизнез нIкъ тIабоIайтIан — болу бан, халкъа боаламе дикагIчи оагIорахьа дIахо хулача хьашъаматта хоадам беш йоаа вIашна е боагIаца экономически рычагашца, стимулашеи. ДегIаюхьяьга хIинз а поргIтIера лел. Духхача предприятеи территорешца хьалха санна йоацш я итгуппашца, хIана а долиш да план фуншагIа даь а кхоьачиIъе яха къьлнара лозунг. ДикагIчунга, оффективноста-га, куцара а, ускорени методаика довлар хьалеи низ-къйел хулаш да. Бакъда тахана тептара дика кхетадеен йоаа деза: ЦК-ах тешаме дIахьоргба унахIцена меI дар, съезда решеннеташ доагIаш меI дар, дегIаюхьяьга эргадакхара, дIатахьажа дIатIехьа да, ма дарра аьлча хIинз хиннадешдар. Вай дегIаюхьяьга сихдача, эргадолкхача цIенхаетта юхавуз доал дара аппарата болх бокхеи пайдаьв боацаш хилара.

Съезд хинначул тIехьагIарча балха хьахарча берташ тIара керттера выводаш е йоагIа: съезда политически инкъ парте, халкъо ракIа хьалдоацаш ба — из керттера да; духхача нахьа творчествана метта оттаг йинш ца дирекгинаш, кхиметтеа эттара дIатагIарш я; съезде йийца бакъдолчун урок принципиальни чIоагIйнр — партеен халкъан зи дерриг ба бакъдар, доккхачул а IIамигачун а тIекъ.

Парте экономически стратеги, дегIаюхьяьга сихдара, производствана интенсификаци яра стратеги кхочушъеча къьлетта лоархIам болаш я шийтталагIа пятилетка. Цу ихе шера халкъа боахаме оьвлатара хувцамаш дара, Iилма - техничеси прогресс сихьяра йоллача лардаеи, хIинз - техничеси прогресс сихьяра йоллача лардаеи, Iилма - техничеси база тIа белгалдаьд доккхий мулаш. Экономически лакхдалар хьакхуьча мотиташца керда гIулакх аьца дерриг яар. Царех хоадам беш дар да производстве эффективность оьвлагара лакхъяр, Iилма-техничеси прогресс сихьяра кIийлен тIа дуччаа интенсификаци яр.

Шеррача масштабашца дIаярхаргьа производстваца механизаци автоматизаци, керда технологеи юкъъ хьоаца. Из бахьан долиш тоолургда къьлетдара хьалаш, 1990 шу хьатIаотташ нулгаш ца деча балкан тIара муькIарера 5 миллион сомгIа сихдара. Доккхий гIулякхаш ду экономически нIкъ-хьалъ-ларенна бIозза сомгIа дIахьажа. Уж шера дIабахача пхе бетта промышленноце производстваца тIахьийттар дIадахача пеара ду хана хинначунга ниIсдича 5,7 процент хилар. Аграрни секторе тIагIерта беш ба болх. Пхе бетта ахьа итогегIа но толаман дахьдар хьайбаб бохкаме. ЛоархIаме да уж дIачIоергIар. Цу тIа боа керттера нIкъ, кхиширен хьайбаш леладелча фермашкарен продуктинца ассть къкъъера бода нIкъ чакхбоа интенсивни технологеи шерра юкъъейоалаярга гIелла.

ХIанз эттара керттера дар да карагIдаьлиар — дIайоергIдарш дIахо лаьклдарш. Из гIулякх дулургдолаш да, бакъда духхача къьлетдар, хIана аьлча вай дегIаюхьяьга сихдара кIезиг хьакхарча юхьяра тIа да: хIанз а дерриг дIадаь оргIанизационни планаташ, бизнез нIкъ тIабоIайтIан — болу бан, халкъа боаламе дикагIчи оагIорахьа дIахо хулача хьашъаматта хоадам беш йоаа вIашна е боагIаца экономически рычагашца, стимулашеи. ДегIаюхьяьга хIинз а поргIтIера лел. Духхача предприятеи территорешца хьалха санна йоацш я итгуппашца, хIана а долиш да план фуншагIа даь а кхоьачиIъе яха къьлнара лозунг. ДикагIчунга, оффективноста-га, куцара а, ускорени методаика довлар хьалеи низ-къйел хулаш да. Бакъда тахана тептара дика кхетадеен йоаа деза: ЦК-ах тешаме дIахьоргба унахIцена меI дар, съезда решеннеташ доагIаш меI дар, дегIаюхьяьга эргадакхара, дIатахьажа дIатIехьа да, ма дарра аьлча хIинз хиннадешдар. Вай дегIаюхьяьга сихдача, эргадолкхача цIенхаетта юхавуз доал дара аппарата болх бокхеи пайдаьв боацаш хилара.

ПайтталагIча пятилетке-ра вай толамаш духхача даьккъе тийна хургда доал делга, ергга боахама механизм эргалькха тоае вайна харах.

Уххаза керттера дар да вай экономикана духа хIама дIаухьяра дIадаккхар, предприятей, объединеней, министерствайн ведоистваи, бIарчуча халкъа боахама а керттера планошн отчетни хьокхаи лерхIаш хиларах тарра «вал» йитар.

«...Вал духхача хилийтар духьа цIеъза дIайбоийт бокха иях бола материаш, совлеи муъь тIабекх машинашта, тонно - километраш ю, шерца боахама чура обо-рот, м. кх. дI. — аьлар ЦК Пленуме М. С. Горбачева. Вай къоьсам доаттабу эффективность бахьан, хьакхал шоай меI ioвдалча хьал тIа ретт боахама нулгалхой: да-ретIа йола продукци кийчъ-яй, сомий маьхера продук-ци кхочаьм болаш ца ялярех бехк баьб, кергдадеран юкъъ-доаддадаь, ресурсан кхоьыь-юха а предприятеши, хIаьта кхьиметтел ерриге от-расель а пайдаше доацача хьал тIа оттальй».

Миллионаш болча къьлкъе, тайнхой хIинар, дегIаюхьяьга сихдалара хоадам беш бола хьолча творчество шер-низ халкъа творчество шер-ца яржар дучккача даь-ккъе цох тийна ца партийни организацеша мишта гIулякхаш ду. Партийни балха кхан ду. Партийни балха тIа экономотгие саг оттанна мара йиш ца съезде хьалхашка оттадаь декхарш кхоачаше. Нагахьа, дийнача гIулакхаца ластарах латт партийни болх эргабаккхара керттера маIан.

Съезд хинначул тIехьагIарча берташа хьахьекхар дегIаюхьяьга эргадакхкхара идеиш духхагIйолча партийни кадрина яхетаеш тIаийца хIар. Практике ихоачаяьше йолаьлй уж идеши, сихгагIа, чIоагIга ихетадеен хкоачашду духхха дола практически деи-шаш. Проблемаш, критичес кемечкхаеш гучкхаьа а ярга а оттагара боарам лаккъбинаб. «Бакъда IIленуме белгал ма дакхкара духхха мотиташка, хьалха а сам-ма, дус дерриге а: инициатина духьала отт из тернал ца еш хилара шен, хIаьта цхьаьйолча гучкъа духьала а бола».

Партийни вахаре хIанз а долиш да съезда установкаш политика йоккхача сферана йоагIаш я, хIаьта практически болх шийгIаргIа, шеррача масштабашца новкъа дIабахьа беза ваьша дола хе-тараш.

Кулгалдара практически методаш караерзаяра, къьлгача коллективашка, нахаца болх бара метта партийни органаш доал дара функцеш хьатIаоца, дис-петчерски дехкараш кхоа-чаше гIертаеш хилар лаьгIлуш дац. Ше хойолийтаеш я бюрократизм — администри-рование нанас ваьш воша, доал деча юкъе духхача наха дакъа лардара духьалара къьша моастагIа. Доал дара оргалиш, хIана цхьадолча дакъе партийни органаца а хIанз а дитадан дукха нахьа-таш яздеи хилар, нахаца я боецаш, къьлатапша болу беш хилар, кахьаташка гIолла нах боьззйра а.

Пленумо тIахьийтар пу тайпарча яьленешта духьал тIа-ъда къоьсам доаттабу съезда ма яххара критичес къамаьл кхы чIоагIерIа дара. Вайна еза ниIса ат-рес дола, кIоачъяьбодарийн дийца дисциплин бахьанаш, уж дIадахара способаш хьа-гучIайоаха принципиальни критика, са да тера, кара-гIдаьлиачох дикача лагара хьоачам да беш хилара кри-тика. Из да хилча дегIаюхьяьга цIьаьна а тайпара эрга-доаннхьаьргаш.

ДегIаюхьяьга сихдара кон-цепци хьинареча кадрови политикех къоастае йиш йоацш я. Хано дIадехаи ма хилара кадраш дIахо а кийчъеьга, дIа-са кийсьела, юхахийчьела дIахо а тоаде дезаш да, мах бе а хьаллаца а беза новаторски уйла йола, хIама лохаш, творчески бо-да нах.

ДIахо а тIагIерттан кIаьд да луш болх бе беза вай общестера унахIцена атмосфера тIоагIгIурийолаш, иIоаррта овлаш хецаргIолаш. Цунца дувзаденна йIалла тIехьатетта йин боадерех-кхар да корта бохабу малар создакхаран дIаюхьяьга духьалара къоьсам. ЦIенеи беркатеи къьлетем ма ногта ха хоастта а беш, чIоагIбанза бIргбаш къа да хьегаш йоахьача доходашта, ергнга-ташта, кхьчьар чотагIа, об-щества чотагIа баха мел гIертараетта духьалара яхьа-сам.

Эргалоаш яра процессана кепIйоазоно, телевиденеи радиоси, массеи информаце юкъъехьухьлиа бегIалдаьл-кхад КПСС ЦК Генеральни секретара докладе тIа. Вахара ергнгача сферашца эргалонан яраk хьаьулаш дола моллагIча кергдадеш, хьалха латтар фийла хьагучкхоа-доаддадаь, ресурсан кхоьыь-юха а предприятеши, хIаьта кхьиметтел ерриге от-расель а пайдаше доацача хьал тIа оттальй».

Миллионаш болча къьлкъе, тайнхой хIинар, дегIаюхьяьга сихдалара хоадам беш бола хьолча творчество шер-низ халкъа творчество шер-ца яржар дучккача даь-ккъе цох тийна ца партийни организацеша мишта гIулякхаш ду. Партийни балха кхан ду. Партийни балха тIа экономотгие саг оттанна мара йиш ца съезде хьалхашка оттадаь декхарш кхоачаше. Нагахьа, дийнача гIулакхаца ластарах латт партийни болх эргабаккхара керттера маIан.

Съезд хинначул тIехьагIарча берташа хьахьекхар дегIаюхьяьга эргадакхкхара идеиш духхагIйолча партийни кадрина яхетаеш тIаийца хIар. Практике ихоачаяьше йолаьлй уж идеши, сихгагIа, чIоагIга ихетадеен хкоачашду духхха дола практически деи-шаш. Проблемаш, критичес кемечкхаеш гучкъа а ярга а оттагара боарам лаккъбинаб. «Бакъда IIленуме белгал ма дакхкара духхха мотиташка, хьалха а сам-ма, дус дерриге а: инициатина духьала отт из тернал ца еш хилара шен, хIаьта цхьаьйолча гучкъа духьала а бола».

Партийни вахаре хIанз а долиш да съезда установкаш политика йоккхача сферана йоагIаш я, хIаьта практически болх шийгIаргIа, шеррача масштабашца новкъа дIабахьа беза ваьша дола хе-тараш.

Кулгалдара практически методаш караерзаяра, къьлгача коллективашка, нахаца болх бара метта партийни органаш доал дара функцеш хьатIаоца, дис-петчерски дехкараш кхоа-чаше гIертаеш хилар лаьгIлуш дац. Ше хойолийтаеш я бюрократизм — администри-рование нанас ваьш воша, доал деча юкъе духхача наха дакъа лардара духьалара къьша моастагIа. Доал дара оргалиш, хIана цхьадолча дакъе партийни органаца а хIанз а дитадан дукха нахьа-таш яздеи хилар, нахаца я боецаш, къьлатапша болу беш хилар, кахьаташка гIолла нах боьззйра а.

Пленумо тIахьийтар пу тайпарча яьленешта духьал тIа-ъда къоьсам доаттабу съезда ма яххара критичес къамаьл кхы чIоагIерIа дара. Вайна еза ниIса ат-рес дола, кIоачъяьбодарийн дийца дисциплин бахьанаш, уж дIадахара способаш хьа-гучIайоаха принципиальни критика, са да тера, кара-гIдаьлиачох дикача лагара хьоачам да беш хилара кри-тика. Из да хилча дегIаюхьяьга цIьаьна а тайпара эрга-доаннхьаьргаш.

ДегIаюхьяьга сихдара кон-цепци хьинареча кадрови политикех къоастае йиш йоацш я. Хано дIадехаи ма хилара кадраш дIахо а кийчъеьга, дIа-са кийсьела,

Женевагара хьайоагIа позитивни лини йоьрIйоацш дола тIулаюхаш кхоачашдаьд Советски Союзо. Дуьнаь да Пальперо чакхйоалаца хаиэра кхоачаш яларни гера дIадаккхара йолча хьаддача планах, яларни дехамаата йолча моратори, хиническа гера дIатаккхара йолча предложенеех. Цуьнан хьалхашта юкъера хьал тоаделга IалашдеIа дIахо IалашдергдоалаI а я уж инициативаш.

Империализма доал дера тIозарашта. хIаьта эттара хьалха США администраци а йолаш, бIаргадайра дуненна доал дараи социальни регионни яраи даьрхIа долча шоай иIнесни загалаттарашкоч и яра наькъа тIа со-ветски инициативашна низ бо-ла духьале елга ун тешаш ба вай планаш кхоачашъяра, новкъарле е, социалистически мехкани дегIаюхьяьга юха-сецаде, XXVII съездо хьий-хача наькъа тIара вай даха, гергзин Iоаделга дIахо да-хьа, иллюзорни бале а, шоай аьттув баргхиларах.

Уж кхераме дагалаттараш дохаделга Советски Союза арахьара политика керттера хилга. уж массане а довлаь-за. Вай халкъа, планета тIарча дерригча халкъий дегашта лоарашка хьежка йола ший инициативаш кхы дIахо а вахаре тIагIерта кхоачашъерйолаш я из. Бакъда. вай тIакха а кхоачашъяьрга США а ракетна-ядерни совле. ХIаьта уххаза вай ленински ерахьарпо-литически курсо, вай оборони нихо ког-Iоргтола ю со-циально-экономически дегIаюхьяьга сихдара йолча стратег тешамеча базез.

Буданешта ПКК совещане йолча хана бизза хьаллаьцаб машар чIоагIбара. дуккха нах боабу герз дIадаккхара массе оагIонаш хьаллоацаш йола халкъашта юкъера кхерамзлен система къьлкхоллара тIаберзабаь бола ПСС XXVII съезда, кхыча вежа-рашкарча партей съездий ерахьарполитически ластам.

Къьлетта бокхка лоар-хIам болаш я Европе — Ат-лантикан а. Уьрала ракетна-ядерни комплексаш. гергзиннара низаши мол-лагIа дола гергзин шеррача масштабашгIа иIезигдара ихьа-на дIайолаяь инициатива.

Будапеште цIьаьна а гу-чIадалар социалистически со-дружествоа мехкий дхьоагIо. творчески цхьана леладу гIулакхаш. Цу кхьана хеча гIулакхаша йIаьлгеIа ю ду-нен халкъашта юкъера социа-лизма политика, кхы тIа а лахбу дунен арена тIарча цун гIулакхий лоархIам.

КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев керте лаьттача советски де-легаце чакхдаьха гIулакхаш а совещане тIенйна докумен-таш а диза къьабаллехь-лай духхьал цу балха лаь-ра йола доаьлар Iалашду да тхо Союзое йIаьлгеIа-лай духхьал цу балха лаь-ра йола доаьлар Iалашду да тхо Союзое ветеран Ги-рсен Закре нерте а водаш — доакъашгIа кхоачаша йола директора заместитель.

Бригада доале дIаенна совхозо тайп-тайпара техни-ка — бабашан хьокхаш, фер-машка хьатIаоваш, арIаш дешь, спасс, сенаж кийчьеш йола механизмаш.

Уьлаь коллектив дIайийна бабашан хьокхаш, йокъеннар фермашка хьатIаоваш, цунах арIанаш дIа йоаьлл. Фермашка хьатIаоваш 400 тонн гаргта дIайийна бабашан. Делгача догIаша чIоагIа новкъарле-ешшехь, хIара сахьатах пай-да оца гIерт болхлой уьк де-рошка.

Долаьк-Юртарча шурий комплексе арIаш деча йо-къаьл люцерна хьатIаозаш ба совхоза механизатораш Гаджев Муса, Бархимхоев Махьмад, Дзауров Махьмад. ишттта «Сельхозтехника» районни объединение шофе-раш Султыгов Мавлади, Мальсагов Башир. Болх дIабалабаьча хьалхарча денош-ка денз из сиха дIаьхолга хьатIийнадг цар, хIанз аьл-ча хоа: тахан дIатлийтта сахьат ххана ден маьха до-лаш духьала дарцда. Вахаро дуккхаза хьахьекхар из.

— Царга дIабелна болх тешаме да, — йоаь шурий комплекса начальника Ги-мурзиев Iадихана. — ден сердал мелий кхаьъер царех хIаране.

МелагIа делаш доакъар Iалашдеча тIоЙ-Юртарча 3-ча ферме а. Вlаь тохи сон-гIа йол хьатIаозай ферме уьк деношка.

Цу шинехьа — Долаьк-Юртарча комплексеи ТIоЙ-Юртарча 3-ча фермен хьа-тIаозаш йола бабашан бо-кьонца. арIаш дара ма эш-ша йоьхьаргIолаш сташюнарни установкаш оттаеш бо совхоза специалисташ хIанз-Юхьера хара а долаш хьаь-ну ваьш арIаш. Адекватно-торо летгача фешд докъадерга эшшеча боарамга кхоачадеш. Мехка дIакагIйолча боахамашка цу тайпара бабашан бохьаьлча практикех хьакхенхад из метод дика а са-на а болх чIакхбаккхийташ хилар. ХIаьта цу тайпара бокъаьлга йол пешта хьалхен-михаеи йокъаьлчуьл дикагIа а хул, йоачах а совлелна йолча йIовлалах а лоралар-да.

Сухал баьца баргбобашан да совхоза коллективана хьалхашка латта декхар. Дух-хьал доакъар Iалашдеча бри-гада хьинарча тийна да Iен-гара даккха деза дола тIа-мига а доккха а пхи эзар гаргта бохан, пхиъ-ах эзар устгIа. 80 сонга гонр.

Экономисташа дерриначух, хьайбашта Iана кхоачама эша доакъар духха да: 1650 тонн йол, 17 эзар тонн гаргта хьажкий силос, 7640 тонн ча, иштта доакъарий свек-лаш, ялат...

Хьайбашта Iана кийчо ел-га балха цхьа оагIув мара ян. ШколаIйола оагIув я, вIашна пу аттагIа а бохаш, Iанга дIатIахкачъашца йолча хана. царгара хьайоажка продукци лох ца йолийташ, хьайбаб бохаш дIабитьяьга. Хьаддаш аьлча Iана-ен йола кийчо а ма йиI — шуреи дулхи дукхагIа даккхара лаьрхIа.

Ах шера планагIа пачха-хьалдеча 300 тонн дух-дохна дезаш хиниача, дIабаь-хача пхе бетта дехкар 456 тонн; планагIа ах шера 1200 тонн шуьга йоа. Комплекс-ца пхе бетта дехкар 1032 тонн. ХIанз, лаххехьа аьнача бес-са, доакъан керддача баьна тIа дIакъа хана дийнаьха хIара Iаттаяра хьайбоахкача шурга 8,9 килограмм я — хьахар-ча бетташка хиниачу динна дохкагIа. Ах шера плана хIоаттаяьлга Iен, тIекIоаг-чашъе а шоай вIашIехьадар-лара дог доахаш бе сосноза кулгалхой.

Коллективана юкъе ьяр-жача социалистически яхье тIе бетта хьайбаьхача, цу хьалхагIа а санна, хьал-харча меттиг латт Аушев Iаьлвс кулгалдеш йола ТIоЙ-Юртарча № 9 йолча шуьгий фермин коллектив.

«Юрта ерригча агропро-мышленни комплекса къьхье-гамхоша баьца делабара кердача хьаданна Ахачан программа ихоачашъера бер-рига ина тIабаьхьа беза», аьнаь КПСС Центральни Комитето Советски Союза къьхьегамхоша дыхь Ахай-нарча тIа. Уж деанаш дIоаш дIахо деча балха ларде а йийна къьхьета лаьрхIа ба совхоза къьхьегамхоша.

З. ДАУРБЕКОВ,
тха штате воацаш корреспондент.

Литературеи хаи

Дахьеь хьатташа, парте хьатташа айхха дIаййна да советски литература. Хьалъка дулхах-цIех дола из дах цун йоакхоцнен дагалаттарашцеи, хьинаре хьахулийт кердача дуцен саг — патриот, хIама ихоллашвар, шиI замап мухь шийна хьатIаэцалургбола виззаа вола интернационалист.

Мохк дегIаахара дожхий хувцашш хулача хIанзарча этаже дош алара чу-дожникий декхараш СССР писателей VIII съезда делегатай керттера терхам тIабодап да. Москве, Йокхьа-на Кремлевски двореце 24 июне хьаййлар из.

Делегаташа хьашшаеи тIоараш тохарца тIаййар новкъостий М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Н. В. Талызин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, М. В. Зимянин, В. А. Медведев, В П. Никонов, А. Н. Яковлев, И. В. Капитонов. СССР писателей Союза правлене отчетни доклад ййр правлене хьалхарча секрэтара Г. М. Маркова.

Доклада тIа анализ ййр литературо укх тIехьхарча шерашка баьча навыка, белгалдаьнихьад дикагIйолча художественни произведенеи-ца хьакхехар дикагIча кердагIча лагIа тIа доклада хана обществаца эшаш дар до а дуп литература даьха а дегIадена а хилар. Парте тIаийнача навыкъара чуъя кийдена хиннад из.

Шийкхел литературана йийзар низ ма кхоачаш болх беш хилга веза. Хlара дийнаьха художественни уйлапон эхь-здделон писателашца дIагайт кердача сий долча тIулакхий хьадда доца адресаш, гайт кердача тур-палий цIераш. Дош алара художникашца деганеи сиiеи хоалаш хила декхарийча ба-хьолнарча ден ориентираш, из да вай хано — вахара дерригача доакъошна хIама керда доаннхьача а радикальни хуздаеш хулача а хано литературага ду социальни заказ дагадохийтар.

ССОР писателей Союза Центральни ревизионни ко-миссе доклад ййр цун председателя В. П. Тельпугова.

Цул тIехьагIа съезде пре-незш йолаелар.

(ТАСС).

ЯЛАТ ЧУЭЦАШ ЛАТТ

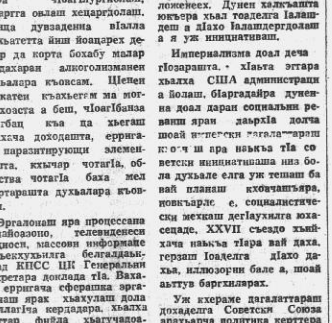

Уях шера шоаш хьалхехь-дань ка бола лаьт 100 балха сахьата чуэца декхар тIаийнад Гроэненски района Лени-на цIенгIа-на ролла ме-ханизатораша. Массеех ди хьалха муькIа горохь тIакха а арда а. болабабаь цар. Техника дика кийчьеш, хIара сахьатах пай-да оца гIерт болхлой уьк де-рошка.

Экономисташа дерриначух, хьайбашта Iана кхоачама эша доакъар духха да: 1650 тонн йол, 17 эзар тонн гаргта хьажкий силос, 7640 тонн ча, иштта доакъарий свек-лаш, ялат...

Хьайбашта Iана кийчо ел-га балха цхьа оагIув мара ян. ШколаIйола оагIув я, вIашна пу аттагIа а бохаш, Iанга дIатIахкачъашца йолча хана. царгара хьайоажка продукци лох ца йолийташ, хьайбаб бохаш дIабитьяьга. Хьаддаш аьлча Iана-ен йола кийчо а ма йиI — шуреи дулхи дукхагIа даккхара лаьрхIа.

Ах шера планагIа пачха-хьалдеча 300 тонн дух-дохна дезаш хиниача, дIабаь-хача пхе бетта дехкар 456 тонн; планагIа ах шера 1200 тонн шуьга йоа. Комплекс-ца пхе бетта дехкар 1032 тонн. ХIанз, лаххехьа аьнача бес-са, доакъан керддача баьна тIа дIакъа хана дийнаьха хIара Iаттаяра хьайбоахкача шурга 8,9 килограмм я — хьахар-ча бетташка хиниачу динна дохкагIа. Ах шера плана хIоаттаяьлга Iен, тIекIоаг-чашъе а шоай вIашIехьадар-лара дог доахаш бе сосноза кулгалхой.

Коллективана юкъе ьяр-жача социалистически яхье тIе бетта хьайбаьхача, цу хьалхагIа а санна, хьал-харча меттиг латт Аушев Iаьлвс кулгалдеш йола ТIоЙ-Юртарча № 9 йолча шуьгий фермин коллектив.

«Юрта ерригча агропро-мышленни комплекса къьхье-гамхоша баьца делабара кердача хьаданна Ахачан программа ихоачашъера бер-рига ина тIабаьхьа беза», аьнаь КПСС Центральни Комитето Советски Союза къьхьегамхоша дыхь Ахай-нарча тIа. Уж деанаш дIоаш дIахо деча балха ларде а йийна къьхьета лаьрхIа ба совхоза къьхьегамхоша.

З. ДАУРБЕКОВ,
тха штате воацаш корреспондент.

Доакъар шортта хургдолаш

IАН КИЙЧО ЕШ БА

«40 лет Октября» яхача совхоза коллективо кердача пятилетка хьалхарча шера тIаийнача социалистически декхараш тIа аьинад: «...Ларда Iаттаяра йоакхоа шура 2300 килограммага яхоачае, пач-хахьалхенга 650 тонн дуйх, 2500 тонн шура йохка — ялаш 50 тонн цуькIаIа».

Боахама яхьча доакъошка дахаца дерхIача толамашца цхьана дIаьлъяьй уж цифрашш совхоза коа оттадьяь «Социалистически яхьа экран» яхача улга тIа.

Фуд коллективо уж де-кхарш яхоачандара де ре-IIар, тахан деш дар?

Цу хеттара яюп луш, боа-хама керттерча зоотехника Богатырев Мухьмада дуьш

— Парте XXVII съезда решеншца хьадаш доа де-кхараш оттаьяь юрта боахама кьаьхьегамхошта хьалхан-ка. Цар яхьча тайпара болх тIаийтехьбоанкхилга да хIанз керттерар. Хьайбай продук-таш дукхагIа йохьилга а цар дикагIа лакхьелга а Iалашда-ра тешIаме доакъарий кхоач-там эш. Цу тIулакха республи-лине кхайбаьчьа месячника-ца лаьрхIа дакъа доацаш да тхо Союзое йIаьлгеIа-лай духхьал цу балха лаь-ра йола доакъар Iалашду да тхо Союзое ветеран Ги-рсен Закре нерте а водаш — доакъарий кхоачаша йола директора заместитель.

Бригада доале дIаенна совхозо тайп-тайпара техни-ка — бабашан хьокхаш, фер-машка хьатIаозаш, арIаш дешь, спасс, сенаж кийчьеш йола механизмаш.

Уьлаь коллектив дIайийна бабашан хьокхаш, йокъеннар фермашка хьатIаозаш, цунах арIанаш дIа йоаьлл. Фермашка хьатIаозай 400 тонн гаргта дIайийна бабашан. Делгача догIаша чIоагIа новкъарле-ешшехь, хIара сахьатах пай-да оца гIерт болхлой уьк де-рошка.

Долаьк-Юртарча шурий комплексе арIаш деча йо-къаьл люцерна хьатIаозаш ба совхоза механизатораш Гаджев Муса, Бархимхоев Махьмад, Дзауров Махьмад. ишттта «Сельхозтехника» районни объединение шофе-раш Султыгов Мавлади, Мальсагов Башир. Болх дIабалабаьча хьалхарча денош-ка денз из сиха дIаьхолга хьатIийнадг цар, хIанз аьл-ча хоа: тахан дIатлийтта сахьат ххана ден маьха до-лаш духьала дарцда. Вахаро дуккхаза хьахьекхар из.

— Царга дIабелна болх тешаме да, — йоаь шурий комплекса начальника Ги-мурзиев Iадихана. — ден сердал мелий кхаьъер царех хIаране.

МелагIа делаш доакъар Iалашдеча тIоЙ-Юртарча 3-ча ферме а. Вlаь тохи сон-гIа йол хьатIаозаш ферме уьк деношка.

Цу шинехьа — Долаьк-Юртарча комплексеи ТIоЙ-Юртарча 3-ча фермен хьа-тIаозаш йола бабашан бо-кьонца. арIаш дара ма эш-ша йоьхьаргIолаш сташюнарни установкаш оттаеш бо совхоза специалисташ хIанз-Юхьера хара а долаш хьаь-ну ваьш арIаш. Адекватно-торо летгача фешд докъадерга эшшеча боарамга кхоачадеш. Мехка дIакагIйолча боахамашка цу тайпара бабашан бохьаьлча практикех хьакхенхад из метод дика а са-на а болх чIакхбаккхийташ хилар. ХIаьта цу тайпара бокъаьлга йол пешта хьалхен-михаеи йокъаьлчуьл дикагIа а хул, йоачах а совлелна йолча йIовлалах а лоралар-да.

Сухал баьца баргбобашан да совхоза коллективана хьалхашка латта декхар. Дух-хьал доакъар Iалашдеча бри-гада хьинарча тийна да Iен-гара даккха деза дола тIа-мига а доккха а пхи эзар гаргта бохан, пхиъ-ах эзар устгIа. 80 сонга гонр.

Экономисташа дерриначух, хьайбашта Iана кхоачама эша доакъар духха да: 1650 тонн

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЬРАХ ДОЛА
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо
У К А З
сочан бу:

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сочан бу:

Бархlаэлларга хержача Нохч - Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета йиъьлагIа сесси гулъе 1986 шера 26 июне городе Грозне.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь хьалхара В. ШАМАРДИН.
Грозный.
1986 шера 25 июнь.

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо хоам бу бархlаэлларга хержача Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета йиъьлагIа сесси хьажа а ехьатараш оттадара:

1. 1986—1990 шерашка Нохч - Гlалгlай АССР экономически а социальни а дегIаюхьяьга Пачхьалкхен планаш.

2. Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарар.

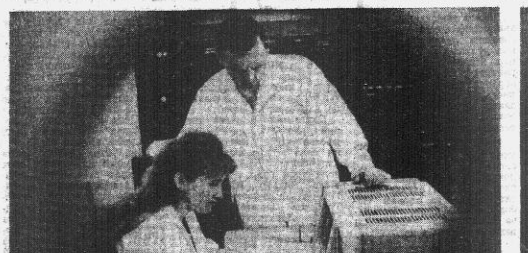

САРАТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Вiьысти дiадувча кIин тибрiнаш а мерда тайнаш а сиххача методишца ъхьле баьннаб Поволжьера селекционерашца. Iилманхой доалаъхьа я - Хlинзара прибораш, оборудовани, ЭВМ. Искусственни илиматаш фитотрона камерашка шера ихо хьувькъам чуэи. Хlина «саратовская —42» ялача кIин керда лини промышленни тохкамаш дара дIаэлла кийчъеш я. Дiадахача аьхки цун аналого хьаькъкар кертерча сортал яхь ди хьалха из ялача хилар, ницца пьюторизация ечча сенторе электронни вычислительни техника новкъостала кIин генетически белгалоашта анализаш ю.

СУРТА ТIА: I. Сектора заведующа биохимически Iилмай кандидат С. П. Мартынови инженер - программист Т. В. Кулагинан кIинна йьча илан экспериментна математически анализа хьокхамаш дувпаш ба. 2. «Саратовская —42» яхь сорт хьаькъала керда лини.

Ю. НАБАТОВА сурт.
ТАСС Фотохроника

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете г. Грозне Ленинскн районна № 11 йолча Московскн хоржамний округе, г. Грозне № 20 йолча Заводской хоржамний округе, г. Грозне № 23 йолча Заводской хоржамний округе, г. Грозне Старопромысловскн района № 49 болча Жигулевскн хоржамний округе гIолла хоржамаш дара йолча окружной хоржамний комиссеи состав чIоагIъяраз.

«Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча» Нохч-ГIалгIай АССР закона 23, 24-ча 26-ча статьашна хьежача, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцан бу:**

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамний комиссеш чIоагIйойла общественни организацийн къаьхьаралг кандидаташа я вина лаш юкъе я болаш:

№ 11 йолча Московскн хоржамний округ:

Комиссе председатель:

Умакова Татарха Малина, металлически тара завода ОТК контролер — Ленинскн районни партийни организацегара.

Комиссе председателна заместитель:

Вуланин Юрий Павлович, отдела начальник — профтехобразование Нохч - ГIалгIай республиканскн управленне болхлой коллективгара.

Комиссе секретарь:

Хадиева Вахlиг Хамзатовна, новкъагIйола инструктор — Нохч - ГIалгIай республиканскн потребительски союза болхлой коллективгара.

Комиссе членаш:

Ашаев Султина Хьусен, шлифовщик — металлически тара завода болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Гребенник Тамара Анатольевна, технолог — металлически тара завода болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Елфимов Виталий Иванович, редактор — телевидецей радиовещанин Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен комитета коллективгара;

Жуков Александр Геннадьевич, газоэлектросварщик — «Металлист» завода болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Исламова Марет Рапаевна, инженер - химик — «Столичный» тина - кафетере болхлой коллективгара;

Лутаевский Николай Иванович, новкъагIйола товаровед — Нохч - ГIалгIай республиканскн потребительски союза коллективгара;

Медаева Марета Рапаевна, товаровед — Нохч - ГIалгIай республиканскн потребительски союза болхлой коллективгара;

Сердюков Игорь Анатольевич, «Чечнигбыттехника» объединене слесарь — Экспара, Авиацнен Флотан новхьотаьхьа дара Ерригсоюзни Шiй лоiамеча общества (ДОСААФ) Ленинскн район организацегара;

Хитров Николай Григорьевич, гравер — «Чечнигбыттехника» объединене болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Худайнатова Белла Михайловна, кондитер — «Столичный» тина - кафетере болхлой коллективгара.

№ 23 йолча Заводскн хоржамний округ

Комиссе председатель:

Кнжин Иван Павлович, оператор — В. И. Ленина цIерагIча Грозненскн механически заводан завода болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара.

Комиссе председателна заместитель:

Сатникова Валентина Ивановна — «Грозненфтеоргстиз» объединене медсестрица керттера лор, РСФСР Шеча Жларга общества Заводской районни организацегара.

Комиссе секретарь:

Амадова Мадина Адамовна, болхло — ЧИУС № 3 йолча гIишлон монтажни управленце болхлой, инженерно-технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара.

Комиссе членаш:

Захарова Светлана Анатольевна, мастер — № 2 йолча юкъерча городской профессионально - технически училица болхлой коллективгара;

Карпова Лидия Григорьевна, техничка — № 21 йолча кIезиг школа болхлой коллективгара;

Келигова Ломбена Роза, аппаратчица — «Грозгипронефтехим» института болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Кухтина Елена Владимировна, лаборант — В. И. Ленина цIерагIча Грозненскн механически заводан завода болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Литвинов Александр Михайлович, слесарь — «Грозгипронефтехим» объединене жилищно - эксплуатационни управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Маркушина Мария Петровна, техничка — № 1 йолча школа - интернета болхлой коллективгара;

Осипьянц Римма Нерсесовна, йоккхагIйола техник — Грозненскн механдатта заводе техника инспектора болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Моргунова Лидия Ивановна, йоккхагIйола инженер — «Севкавгипроводхоз» института Нохч - ГIалгIай филиала болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Трушечкина Галина Николаевна, экономист — «Чечинводстрой» гIишлон еча управленце болхлой, инженерно-технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Финансова Любовь Николаевна, инженер — «Чечинводстрой» гIишлон еча болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум секретара хьалхара В. ШАМАРДИН.

Грозный.
1986 шера 23 июнь.

№ 49 йолча Жигулевскн хоржамний округ

Комиссе председатель:

Бондаренко Владимир Васильевич, электрик — жилищно - коммунальни бохкача Старопромысловскн производственни управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара.

Комиссе председателна заместитель:

Артамонова Ида Владимировна, «Севкавгипроводхоз» института йоккхагIйола инженер — РСФСР Шеча Жларга общества Старопромысловскн районни организацегара.

Комиссе секретарь:

Куприянов Валентин Михайлович, «Чечнигсдстрой» гIишлон еча управленце йоккхагIйола инженер — Старопромысловскн районни партийни организацегара.

Комиссе членаш:

Белькова Наталья Васильевна, отдела начальника заместитель — «Чечнигводстрой» гIишлон еча управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Викторова Мария Ивановна, мастер — жилищно-коммунални бохачча Старопромысловскн производственни управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Гайдуков Сергей Васильевич, инженер - геолог, — «Севкавгипроводхоз» института Нохч - ГIалгIай филиала болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Гончаренко Галина Николаевна, йоккхагIйола инспектор — «Севкавгипроводхоз» института Нохч - ГIалгIай филиала болхлой, инженерно-технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Губанов Алексей Егорович, болхло — «Севкавгипроводхоз» института Нохч-ГIалгIай филиала болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Дроздов Григорий Исаевич, мастер — жилищно-коммунални бохачча Старопромысловскн производственни управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Демченко Владимир Гаврилович, «Чечнигводстрой» гIишлон еча управленце болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Маркушина Мария Петровна, техничка — № 1 йолча школа - интернета болхлой коллективгара;

Осипьянц Римма Нерсесовна, йоккхагIйола техник — Грозненскн механдатта заводе техника инспектора болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Моргунова Лидия Ивановна, йоккхагIйола инженер — «Севкавгипроводхоз» института Нохч - ГIалгIай филиала болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Трушечкина Галина Николаевна, экономист — «Чечинводстрой» гIишлон еча управленце болхлой, инженерно-технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара;

Финансова Любовь Николаевна, инженер — «Чечинводстрой» гIишлон еча болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьхен коллективгара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум секретара хьалхара В. ШАМАРДИН.

Грозный.
1986 шера 23 июнь.

БАХЬАНАШ ЛЕХА ДЕЗАЦ

Са бе йоал керда аральнача «Сердало» газета авгIанара номер. Цун хьалхарча сихха тIа кепатеха да Советски Союза къаьхьегамхошна КПСС Центральни Комитето дав Кхайкарал. Нийса, кIоарга чулоацам болаш я цун хIара формулировка, шийттазаIча пIтилетре мохк социально а экономически а дегIаьхьулера хьадда наькъаш хьех цар, халкъа боахам технически эргабаркхара донкхий декхараш увтаду.

«Шин сменагIа болх барга-довлар доархIаме иннишатива доархI вай тахан. Ала доагIа, дукхаха мехкашца цу тайпара къаьхьегама регIим дуккхача хана дийз норма а хинна дIаэтгай, IилмаIтехнически прогресса ирала гIа датташ йола предприятин цига болх бен я шин а кхаь а сменагIа. Цига хьагуш хул маса тIоагIагIа прогрессивни оборудованен пайда эца, кхы а эффективнегIа йолучунца из сихагIа хувца гIерташ хилар. Сайрийнарчен бийсанарчеи сменагIа болх бешш бола нах кхы тIа а совгIаташца хестабу. Вай центральни организацина тIехьа ца тотташ из доаг хьоаделаш а сайрийнарчеи бийсанарчеи сменагIа болх беча кхьаьхьегамхошца моральнини материальнини стимулированни елга тоадара йоаца предложенеи оттае а еаз» аьлар КПСС ЦК июньски Пленуме ше кхамаьл деш, парте Центральни Комитета Генеральни секретара М. С Горбачева.

Уж денхараш ихоачашдара ший деррига хьинар тIа а дерзадаь, болх бен я тха коллектив. Тоъал ха я оаха шин сменагIа кхаъьага. Тха цеха а бIарчча завода а толамаш кхы я алсамдуврдар, нагаха сана шинна а сменаш болх бара тхона эша специалисташ бадгар. Хlыта кхаь сменагIа оаха кхаъьегардда ла гIулакх вIаштIехьадьяхача-м 1.5-за совгIа дукхагIа хурьъар арахеца продукци. Цунца ихьана дукхагIа пайда эцардбар болх бен йолча оборудованех а. Цу гIулакхерча тхона хIана эш 50 совгIа сат.

Еррига кхаъьгама коллективан, Хlара болхло дехьарийла ва июньски Пленума решенеш ихоачашъеча хьинаре данна лаца, шийтара кондарбар доькъадаале. Цунна ца дувзаевна тхоай баьна тIара ихьа мисал доаладе лов сона. Апрель бетта хьлар из «Гребеникаш» кхыча тайпай йола заторни арматурени кийчъара эшиача динметрагIа йолча турбаш йитанбар поставщико. Обьективнни бахьан тхона долаш дац. Баьъда, оаха дика кхетадора Тюменерча мехкадьтахошта из продукци мел тIоагIа ша цудухьа отта хьал тоадара нехьаьхьа лаца дьлар тхо. Цекера а ерригача заводера а рационализатораш вIашагIа а теха, дийлаз дош. Лехачоа кордоадаIа Iхьача диаметра гIа йолча турбаех уж «гребенкаш» хьае лаьрхIар. Тхо хьаллаьлаш проектни институтальнерчаьтаь. Телефонаца цун виналлаше дийлачу тIехьагIа, тхона бокъо елар керда технологеIа из продукци кийчъе. Цо йолча хилийтай хIинаье 138 хIар совгIа сома маьха иделеш арахеца.

Из рашпредложени оттаьрашта юкъе ва тха технолог Л. Лучников, хIыта чертежата хьежача лоацаца юкъа ошлни образецан хьарех ба станочникаш С. Комаров, В. Морозов, Л. Андреев, фрезеровщицаи А. Панков, Ю. Панов. Из бахьан долеш тха дуккха а дукхагIа болх бе биIзойабе а. дика лоархIайр доп цеха коллективе. Хlыта тахан графикал цха да хьалха а дьлна, хьакхеташ да тхо. Цу тайпара, хIара а, хьакхетамо коллективо болх бар да, ашна хет сона парте вайгара хIанз дIадехаш дар.

М. МАСКУРОВ,
Грозненски ремонтно-механически завода фрезеровщикнй бригадир.

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ А АТЕИСТИЧЕСКИ А КХЕТАМ БАЛАР ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕ

«Парте терхалгу ленинскн къамнй политика дерригIа чакхъехар, хьалхий доттагIаш ма могга чIоагIдар — из социализм эргалькха тоаярех доалла цхьа дакъа, духха къамаи даха вай социалистически Даьхе дIахо тоаллара бода общественни практико техна имеь хIоа».
Аьнаш Советски Союза Коммунистически парте Программа кердача редакце тIа.Идеологически балха геттара лоархIамеча ду лостама парте даим йоаихо яьлта массанна саппи социализмана тешаме хила вай довш дале, — болгIадьлаьш В. И. Ленина, — хIанзае а наха интернационалистски кхетам дулгга дIадоладе деза».

ИЗ БОЛХ даим барах хьаьнна хIама да вай общество халкъий доттагIаи а вошлаг. Аларалонца, социалистически экономикан хьаьнаш вIа ла керда саг — патрлот а интернационалист а хьаьхлар. Вай общество эргалькха тоаярех хIанзае хIара хьаьнаш тIа кепатеха да Советски Союза къаьхьегамхошна КПСС Центральни Комитето дав Кхайкарал. Нийса, кIоарга чулоацам болаш я цун хIара формулировка, шийттазаIча пIтилетре мохк социально а экономически а дегIаьхьулера хьадда наькъаш хьех цар, халкъа боахам технически эргабаркхара донкхий декхараш увтаду.

«Шин сменагIа болх барга-довлар доархIаме иннишатива доархI вай тахан. Ала доагIа, дукхаха мехкашца цу тайпара къаьхьегама регIим дуккхача хана денз норма а хинна дIаэтгай, IилмаIтехнически прогресса ирала гIа датташ йола предприятин цига болх бен я шин а кхаь а сменагIа. Цига хьагуш хул маса тIоагIагIа прогрессивни оборудованен пайда эца, кхы а эффективнегIа йолучунца из сихагIа хувца гIерташ хилар. Сайрийнарчен бийсанарчеи сменагIа болх бешш бола нах кхы тIа а совгIаташца хестабу. Вай центральни организацина тIехьа ца тотташ из доаг хьоаделаш а сайрийнарчеи бийсанарчеи сменагIа болх беча къаьхьегамхошца моральнини материальнини стимулированни елга тоадара йоаца предложенеи оттае а еаз» аьлар КПСС ЦК июньски Пленуме ше кхамаьл деш, парте Центральни Комитета Генеральни секретара М. С Горбачева.

Уж денхараш ихоачашдара ший деррига хьинар тIа а дерзадаь, болх бен я тха коллектив. Тоъал ха я оаха шин сменагIа кхаъьага. Тха цеха а бIарчча завода а толамаш кхы я алсамдуврдар, нагаха сана шинна а сменаш болх бара тхона эша специалисташ бадгар. Хlыта кхаь сменагIа оаха кхаъьегардда ла гIулакх вIаштIехьадьяхача-м 1.5-за совгIа дукхагIа хурьъар арахеца продукци. Цунца ихьана дукхагIа пайда эцардбар болх бен йолча оборудованех а. Цу гIулакхерча тхона хIана эш 50 совгIа сат.

Еррига кхаъьгама коллективан, Хlара болхло дехьарийла ва июньски Пленума решенеш ихоачашъеча хьинаре данна лаца, шийтара кондарбар доькъадаале. Цунца ца дувзаевна тхоай баьна тIара ихьа мисал доаладе лов сона. Апрель бетта хьлар из «Гребеникаш» кхыча тайпай йола заторни арматурени кийчъара эшиача динметрагIа йолча турбаш йитанбар поставщико. Обьективнни бахьан тхона долаш дац. Баьъда, оаха дика кхетадора Тюменерча мехкадьтахошта из продукци мел тIоагIа ша цудухьа отта хьал тоадара нехьаьхьа лаца дьлар тхо. Цекера а ерригача заводера а рационализатораш вIашагIа а теха, дийлаз дош. Лехачоа кордоадаIа Iхьача диаметра гIа йолча турбаех уж «гребенкаш» хьае лаьрхIар. Тхо хьаллаьлаш проектни институтальнерчаьтаь. Телефонаца цун виналлаше дийлачу тIехьагIа, тхона бокъо елар керда технологеIа из продукци кийчъе. Цо йолча хилийтай хIинаье 138 хIар совгIа сома маьха иделеш арахеца.

Из рашпредложени оттаьрашта юкъе ва тха технолог Л. Лучников, хIыта чертежата хьежача лоацаца юкъа ошлни образецан хьарех ба станочникаш С. Комаров, В. Морозов, Л. Андреев, фрезеровщицаи А. Панков, Ю. Панов. Из бахьан долеш тха дуккха а дукхагIа болх бе биIзойабе а. дика лоархIайр доп цеха коллективе. Хlыта тахан графикал цха да хьалха а дьлна, хьакхеташ да тхо. Цу тайпара, хIара а, хьакхетамо коллективо болх бар да, ашна хет сона парте вайгара хIанз дIадехаш дар.

М. МАСКУРОВ,
Грозненски ремонтно-механически завода фрезеровщикнй бригадир.

СОВЕТИН Iаьлап даьлахьа да геттара чIоагIа желабьа мотт хIаьлаьш бахача наха партийни а советски а организатораш къаьстаю йоахо е еаш хIама да интернационалистски атеистически хьетам лулга цхьана леладар. Кхулбаседа Кавказе, цу дьаьче Нохч-ГIалгIайче а, чIоагIа холу дацнеи наьнолелеинарчеи. Iаламаш, оамалаш шоайла юозаепа йолга. Масала, динах юхединаран, зене Iаьдалаш а обрядаш а дIалъаьа тех тIехьхарча хана партийни организацина дикка болх бабале а, идеологически балха ду участвера а дуьхьалдаьлларттIа лел ала йиш йолаш дац. Республике хIанз а дуьха моттигаш а дина культура дола законодательство техна а деш. мурдий тоабапн вIашагIьетталуш. Царна юкъе нийслу нагирхой а. Мурдий тоабапта керте латтараш. Iаламаш да тхо яхарай нагирхой сахьетаме дина фанатизм дIаЧIоагIъе гIерт, бухалбй наьх «дIаIаш» хилараь йола пагьолаистически йIаш кечйохка, национальстически гIулакхаш хьалхалаьх гIерт. Кхалнаца общественни пахаре дакъа лаьцарг дуьхьала уж. Вераш а кхувш боагIараш а пионерски комсомольскни организацеша юкъебахара, кхыча кхаъьех болча пахха саг йоалаара а маьре пхара а дуьхьала ба уж. Пхуа лехар, уродош дагар, кхелаш яр хьалдоаш, зуламхой Iаьлала органех хьулабу, цар га деах.

Мурдий тоабапта керте латтараш а молладаш да тхо, яхаш наь Iехабераш а бу дукхагIа йеза дина обрядаш, Iаламаш доал де гIертараш, «езда» мотторгIа зерате уьхIа могаларашца, кхувш боагIа ранга кагирхой а мурдашта юкъузвараш, царна кхоркIаш хьехараш, царех моллаш бе яхараш кийчбераш. Вайшта кIезиг бан хьейнаш, доаол оаха, яхаш динах тешараш Iехабераш, назамаш а зикараш а тIадола магнитофонни ленташ поарнарчеи. МотторгIаш хинна доазол лехьа кийчдаь исламски видеофильмаш, кинокаш паха юкъе Дадоаркае гIерташ. Вайшта хила йиш болаш хIама дац шоайх интеллигенсе виналлаш лоархIаче цхьаболх-ара дIалъаьа замах ioхедиса пIра Iаьдалаш а традиеш, царца дина яраш а, зене яц, аьина хеташ, иелама пIейш а обрядаш а ца леладар ламан «ешI доадаве» сагна доархIаш хIар. Масала, Веденски, Надтеречни, Назрановски, Малгобекски районаша а кIачкъа а бе Iаьдала болча цу тайпарча паха марха доастача, гIурба деча дакъа лоац.

Дина харш гIулакхаш дадахара чIоагIа новкъарле кхерара патриархально-родовой традицина. Масала, кIаI сесаг воллаше саг йоалаярех, мехкарий удабарах урдош дахарах ужх тIехьхарча масеття шера дуккха наь урловни бехнтохкаме азаб байцига.

Дина керте латтараша леладу реанционни гIулакхаш ца хьаьнаш частически экономически психологе, гурьяа Iоаде гIертаро, хIамилг яккха-ра тIехьхурша, кхаьн нйдера, дер лайн леладаш, социалистически доалаъьехна Iаикъадараша.

Цу хьалашка цхьайолча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски органаша, республикерча идеологически учреждеша кхаъьегамхошца идейно - ихетам балари атеистически болх белгел леладе доагIача бесса леладац. Из къаьста эсала лелабу цхьайолча кхаъьегама коллективаша, лешара заведеншка, нах бахача моттигашка. Атеистически болх вIаштIехьабаккхача парийнни инструктораш доагIаш дола новкъостал дац Iлама атеизма вузашта юкъерча кафедра а истуре, социолоре, филологе Iилма-тохкама института а.

Гудермесски, Малгобекски, Сунженски, Ачхой-Мартановски. Советски районнашка, кхыкхаъьа атеистическа кIетам дулга гIалIойлара леладу, моттигге эттача хьала кIоаргга анализ яц, атеистически болх тоабева, наьха интернациональни сагкIетам лаххбева юххьанцарча партийни организацеша, юрта Советаша эшаш дола новкъостал дац. Цхьаболча нулалхоза атеистически процаганда ела шоай дакъа лапац, цхьаца бахьанаш а лехаш, ца балха кIалхарбуьл уж. Цигача ма-гIар хьадехар партийни комитеташ, советски органаша.

Дуккхача клубашка, культура цIеношка а дворецашка а атеистически бу болх наьнаьха лецнеи ешарча чакхъбола. Библиотекашка ихоачам боллаш дац атеистически литератураш.

Атеистически а интёрнационални а кхетам балара балха Iатьк культурно-просветительни учреждеций материальни база геттара лелара хилар а. Бакъда, культура учреждеиш хьаьлара, оборудовани, инвентарь, инструменташ, книжнаш эца дIахьежаеча капиталовложеней кхаъ шера яхар сагна, пайда эцаш ресурсаш а дуьхьала районашка. Масала, клубаш а культура цIеношка а хьаларе дIадахача ахе шера план кхоачаш на ей йисан. Надтеречни районаш Знаменскае яхаь ремонтарча клуба капитальни ремонт еш латта кхо шу дахнад. Хlыта дина керте латтараша а шу мара эпазлар дина маьждиг хьалдара.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ балх тIагIерта а хьнаре а ца беча корта хьалъаббе а шоай цIена доаца гIулакхаш чакхдаха а боладу дина керте латтараш. Къамат тралинеша, дай Iаьдалашта тешаме хила деза вай, лоаш наха хьехар ду цар, къамат вахар оволарга хувцаеннера терваьде а ца ловш. Хlыта ду доккхийча хувцамаца кхыча тайпара мах байт хьалха хиннача маьхаленй. Массехи шу хьалха профтехобразование денвархошта юкъе дьаьа социологически тохкамаца хьаьхьехьар динах тешаш болча кагирхоча нахеи мехкарашеи дина цIейх а обрядеи а къамат традицеи лоархIагIа.

Къамат маьхаленашка ихайнар ди ше дорабара аьтуь боалийтаи а кхыметтеп тIехьадисача Iаьдаяшт традицеткеп стимулировани санна хIама дале, национализтани динага кхайнар — интернациональнчуч ухьа къамат дар гIаьдIелга дахьаш доаа керда социалистически вахара хьисап котдалара ю реакци я. Вахара интернационалистически хьисап национализтски уйла яраша тIаэцаи из къамаи духьала дерздаль хIама да ала гIерташ, дувпар национализтическичоа духьала да. Хlыта къамаиагча духьала вIалла а дац из. Вай мехка бахача наха тIа-тIа дуккхагIа юкъабалью юкъара советски, интернационални маьхаленаш, банъба, кхаьнадар хьаллуьдаш царца дина яраш а, зене яц, аьина хеташ, иелама иIейш а обрядаш а ца леладар ламан «ешI доадаве» сагна доархIаш хIар. Масала, Веденски, Надтеречни, Назрановски, Малгобекски районаша а кIачкъа а бе Iаьдала болча цу тайпарча паха марха доастача, гIурба деча дакъа лоац.

Дина харш гIулакхаш дадахара чIоагIа новкъарле кхерара патриархально-родовой традицина. Масала, кIаI сесаг воллаше саг йоалаярех, мехкарий удабарах урдош дахарах ужх тIехьхарча масеття шера дуккха наь урловни бехнтохкаме азаб байцига.

Дина керте латтараша леладу реанционни гIулакхаш ца хьаьнаш частически экономически психологе, гурьяа Iоаде гIертаро, хIамилг яккха-ра тIехьхурша, кхаьн нйдера, дер лайн леладаш, социалистически доалаъьехна Iаикъадараша.

Цу хьалашка цхьайолча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски органаша, республикерча идеологически учреждеша кхаъьегамхошца идейно - ихетам балари атеистически болх белгел леладе доагIача бесса леладац. Из къаьста эсала лелабу цхьайолча кхаъьегама коллективаша, лешара заведеншка, нах бахача моттигашка. Атеистически болх вIаштIехьабаккхача парийнни инструктораш доагIаш дола новкъостал дац Iлама атеизма вузашта юкъерча кафедра а истуре, социолоре, филологе Iилма-тохкама института а.

Гудермесски, Малгобекски, Сунженски, Ачхой-Мартановски. Советски районнашка, кхыкхаъьа атеистическа кIетам дулга гIалIойлара леладу, моттигге эттача хьала кIоаргга анализ яц, атеистически болх тоабева, наьха интернациональни сагкIетам лаххбева юххьанцарча партийни организацеша, юрта Советаша эшаш дола новкъостал дац. Цхьаболча нулалхоза атеистически процаганда ела шоай дакъа лапац, цхьаца бахьанаш а лехаш, ца балха кIалхарбуьл уж. Цигача ма-гIар хьадехар партийни комитеташ, советски органаша.

Дуккхача клубашка, культура цIеношка а дворецашка а атеистически бу болх наьнаьха лецнеи ешарча чакхъбола. Библиотекашка ихоачам боллаш дац атеистически литератураш.

Атеистически а интёрнационални а кхетам балара балха Iатьк культурно-просветительни учреждеций материальни база геттара лелара хилар а. Бакъда, культура учреждеиш хьаьлара, оборудовани, инвентарь, инструменташ, книжнаш эца дIахьежаеча капиталовложеней кхаъ шера яхар сагна, пайда эцаш ресурсаш а дуьхьала районашка. Масала, клубаш а культура цIеношка а хьаларе дIадахача ахе шера план кхоачаш на ей йисан. Надтеречни районаш Знаменскае яхаь ремонтарча клуба капитальни ремонт еш латта кхо шу дахнад. Хlыта дина керте латтараша а шу мара эпазлар дина маьждиг хьалдара.

УКХ тIехьхарча хьаьнна буржуазни идеологаша иIаьл ца луш луьш исламски фактор сайлачх. Хlыта цун иIий баьъан а да. Терхал ца деш дита киш из, бусалба нах - бахача Малхбалбенча дуьнен политике хIанз денкъе мотттиг дIаоладита, Iарбий а кхыча халкъий а къаьмаи-кортамъяьел къобсам Советски Союзо хьаллоацам хIарара вай мехка сий тIа-тIа лаьхьлуш латт, империализмаиа духьалара халкъий солидарность чIоагIу. Цунна новкъарле из духьа антикоммунизма идеологаш гIерт социализма, ленинизм къамаи политика сий доаде, вай мехка бахача къамоата юкъара гIулакхаш юхамечаьхьарча оагIорахьа дIадоккха да дийнбе. «Бусалба наьха бахара хьисап» советски стройка дуьхьала оттаде, Малхбузенеи малхбалбенча бахача наьха вахар, культура бе-бе хиларах дувпаи йола европецентрически тезис хьаьна а йоаца, буржуазни идеологаша Малхбалбен мехкашка баха нах дьлъех тешаш хилар а бусалба ди геттара чIоагIа лелабеш хилар а хьаьстехтадеу, из санна Хlама кхы дац, «ша Iламанхой - марксистий балкан тIа, философски маIанга диалача, из тайна концепци пархъ аьина хеташ, Iилма а социальни практика а къаьгга хьагоит, цу дьаьче бусалбеча хьаьнна а хIаманца белгалаш дац.

«Советологаша» яхаюх, советски къамаи политика йохьалъ хьахинна йьна дина-этнически общность, хьаьй искусственни къамаи общностш. Цар яхаюх, таджикаш, узбекаш, Къулбаьда. Кавказе дахаи доза халкъаш а санна мара, шоайх къамаца халкъаш йиш йолаш бац?!

Советски Iаьдала цIерагIача духхарIоца иохчий а гIалIайл а хьаьдинаи, Цхьабакъда, дина - этнически омаллаш лелаеш наь да вайна юкъе хIанз а. Шоай мелъенна поэтнеи дIахеца ловш бокъона дина сентатта керте латтарашца дьалах тешараш тIаьхьеи шоай хана мурдий тоабап тIаьнгIехьарагIа лархIара, дина Iаьдалаш дац ца доалеш тхай этническни общность юхтаю е вокх общности интерграи ю. Хlыта вахара соцыально - культурни процесса, новкъарлера новкъаста Йоалаш къаьхьулга маьхалений а идеалий а системана юкъе а болаш, этноса виналлй оамалаш регулятивни а нормативни а ловзаеш болаи хул ди. Хийца хила йиш йолаш хIама да динах этническни сахьетама цхьа ладьхьа хулу ди. Долче, «вай», «вайбах», «цхьа ди баьрпара». Шоай вайгаи дина уьчеиеца, ма ах уьйлара бекьдера дIаЧIоагIъе, кхыдла ла-ламанца дIадахара. Цар шоашта могар ду «маIлобаленера сагь социализмана тарвала йиш ци, яха харц тесиса йIийле дара гIерташ, Малхбузен кинжни рынке хIама-яна тIе-на иоолладаннкаш, национализм мичъарьянкхара ислама тарронех пайда оца гIерташ кинжаи арахеца.

Буржуазни полнтологаш та Iаш СССР-е интернационализм а халкъий доттагIа а темна хилара муьлдаеп де.

Цхьабакъда, нахаро ше хьаьхьехар, дувпар эрсех е узбекех, уйрашцех, е ярмалойх, азербайджанцех е литовцех, иочех е гIалгIаех дале а. цар духовни вахаре социалистически хувцамаш хинниера, цар шоашта чулоаи советски а къамаи а характера дикагIойла омаллаш.

Х. БОКОВ.

Вай лоалахой болча

ЛОАМАШКАРА ДАЬГIЕНАШ

Жа Iуьпа йийза цIи дайовш латтар. ЦIаьха тIоьа а сега, ди тежар, лоамий довкъашка дув хъера бега бо-лабелар. ЦIалла ца соцаш, сийрда сахиалла-на лийхар догIа. ВIаррчача дийнаьш-нийъ бав IуйI бIарг вIашка ца буллаш жега хьожаш хиларг.

Атта йоьнача профессех кьаьхьегаш ба Тлярагински районан XXII партсъезда шеграгIча совхоза жа IуйI Аюбов Аюб, Ахмедов Магомед, Магомедов Манап, Гасанов Намалдин. Уж вийъ Камилух яхача юртара ба. Дучха ха ий Эсларе гIулаьх дъа а баьшша уж цIабаьхка. ДIахоь фу де деза яха уйла ен ха ййнаьр кегийча, нах — комсольскоя-ка-тийхой звенох дIа а киййтта, жа доажаде баьхар.

ХIанз жа а ййца лоамий дагIенаша болх уж. Цига доаммигда шер дерзита ахка, туйран хьалхара ши бутт. Кьаьстта дог айденна ва Аюб. Тьаьна цIа хьежача гуш да ихь цIкьаьха а жа Iуд. Цунга хьожаш ва Аюба да — Iаьха. Еприлов республикне йова цун цIи. ХIанз тIъаьв иттаьгIа лоамашна йода ма. Эзаван иколмогIаш нийъ баьб Iаьлвас вьлийски дагIенашка гIолла, цIъа мо. дукхаза ихьа-ван Кавказа доакъашка довкъашка.

ЦIкьабакъда, цул а лучхарIа баьб ши нийъ Дантбегова Дантбега. Ах бIаь цу — изза-л и пчч нъьхьегаш а ецаж. ЦIъьн тана из бригадир вар, цкьабакъда, ха-зама дIайха вожжа хилча. дегIаIарца низ ошабе-ча, шийг войага ВЧ-ВЧ-ВЧ-

«Аьла Игорь»

СПЕКТАКЛАХ йОЛА ЗАМЕТКАШ

Нохч - ГIалгIайчене хIама пхоьалгIа гаетролашца денад Чувашски паччахьалкхен музыкальни театр. Хьаьта ух шера вайшца хьоашалгIа де над ше шиг 25 шу дуьйш юбилейни долча шера. Ерриг ший репертуьр енай хьаьшаша. Цунна юкъе я довзол дехьавца а эресий а новсеи ний, вай халарча авторий динагIойла оперни, оперетта, балета произведенеш, П. Чайковски, Дж. Верди, Дж. Пуччини, А. Адана, Д. Россини, А. Бородина, Ж. Бизе, Л. Минкуса, Ф. Шопена, М. Равела, И. Штрауса, А. Петрова, Ф. Васильева, Ф. Легара, И. Морозова цIераш и театра афиша тIа.

Шоай гастролаш чувашша хьайийлар А. Бородина «Аьла Игорь» яхача халкъа-эпически операца. Цуьн сюжета ларде уьлл «Игора полках дола дош». Музыка а либретто а цхьатарра цхьан хана йхьайй А. Бородина.

Из спектакль театро хетаьлай Сийлахь - бонкхуьа Даймехка тIем тIа Советски халкъхь Котало яьккха 40 шу «Игора полках дола дош» дошязда 800 шуьи дизарде. Цудухьа театр - юIоарIагIа белгалъяха цIерг патриотически мотивашн. Спектакль оттавлI режиссера - постановщикана ЧАССР искусствей заслуженни деятела Г. Гелованен Г. Спектерех, балетмейстер ва Коми АССР искусствей заслуженни деятель Л. Флегматов, хормейстер — ЧАССР заслуженни артист А. Фишер, дирижер ЧАССР а ТАССР а искусствей заслуженни деятель В. Важоров.

Хьаьвина занавес хьаделалуше вайна гу кьаьнара арсий город Путивль. Шиг вежаршна а воIаца Владимирца в (ЧАССР заслуженни артист А. Канюка) ерсий моюк бовзаш а буш а лелача половншца лата ваха кийлуш на Игорь Святославович (ЧАССР заслуженни артист Ю. Прокопьев). Массавар дог гIоздальна ва. Ишта бсаме я хьаьсоаш йола музыка а. Шаьхха малх Далаьре баьдера дерриге душе. Беха хьоз нах. ГIайгIане а вхераме а ека йолалу музыка. Боиташ а нах а Игорь нахкъаьга ара па валар ловш ба. Малх Далаьлар бо белгало лоарХ1 цар. Из лехар ду вьлата цуьн сесаго Ярославн ваца а (ЧАССР халкъан артистка А. Зинкина). Баьхьа, тIехьаьга из полк довзас аргIойла ЧАССР Ленински комсомола премие лаучат Э. Прокопьева). Массене яхар хьаллацаш Игорь. Цунах дош хеташ цуьнна. Ярославнайга хьоанца шиг уставешшйна — Галицкий Владимира (ЧАССР заслуженни артист А. Ковалев) тIа а дилле, шиг дружина а нийс, новсеи лата новсеи Игорь, Ишта чаьхIоал прологе. Аьла йIавахь гIадвахь хьоза Галицкий, Iехьабе, лебаь шийна нах тIехьа а баьхьа Путивле аьла волаш Iоха гIерт из. Цуьн тийшаболх чахбаьккха гIерташ хьуьга гудочникан Скула (ЧАССР заслуженни артист П. Гусев), Ерошка (ЧАССР заслуженни артист В. Васильев). Городе баха нах биташ Галицке, цхьа йоI йодаю. Из юха ца душ дехьабу дагIха баьхьа кхалнах. Пролого йийначоа тара ни хIама холачI йола музыка. Самучьаше ек из. Сонтавалына, вочох эхь а беча а хетаргбоацаш, шийна дагалаттар кхоачаш хилча кхьча хIаман сагота воаца сар ва Ковалева вийна гойташ нода Галицкий. По доанкхаш доло «Сай иразага кхоачавалар со» яха илли а деи сонта, муьра. Бакъда, цуьн тийшаболх чахбаьнаш, мел дуьна хьаькарьк меладарах, дукха дика дерриге яхаш из лебе гIийрта нах. тIехьаьга кхет цо меладечох, хIинца а пхьо барашта денал а тоъаш гIовтта. Сел эхь-хьх дайна. Далача вешийна кхъова магац. Ярославнайна а.

Мар а воI а цIа па боагIаш, царна фу - хиннад да нохчо сахьхуьз цун. ГIайгIане а садуаш а ек «Цу хана день духха ха яьннай» яха цун ариоза. Болгаша во ккхьа бахь: поолошца дохадьд Игора эскар, есаре вигав из а цун воI Владимир а. Путивля тIагIертап половцаш а ба аьле.

Музыка чулоацам кхы а чIоагIарIа драматически бер. «Охха ма йоха, книгиня», «Княгиня, вайна хьалха хуьш хIама дац из» яха боиташ доаккхача иллеша дог айду Ярославнай, стаем боасабу шун дог чу. Дlахо юха сатем боабеш корагIа йоал музыка. Цкъарчоа ех хьова Ярославна. Бакъда, боагIаш ду цунна дош мо стагIаната город дIа па яла. Города йистошка цIераш тох гIоалашоца, кхы аьттув ца боагIаш кхаболх уж.

Оригина пооллагIа даьча долалуьш сацам половецкий стан не нийсу вай. Кончака йоIа везавеннаьв Владимир. Цунга хьежаш йолча Кончака йоI СССР заслуженни артиста М. Мурзакова) самучьа доаккха иллеш доахьш, хIлхараш деш лел половций а есаре боболабь а механрин, Владимира а езаенай из, бакъда, Игорь рьяьа вац воIага из йоалаяйта. Эlамсага а йоIа а юхьера бесам боашаш я «Ваьде ди» яха Кончака йоIа а «Ма дIаьденна чакхдалдар хьо, ди» яха Владимира а наванти наш. Бесам, кIоналг боашаш я цигара лирически музыка ритмаш.

Керттерча турпала — аьлан Игора диъза сурт-сибат кхоллаш, Дабкенгара цун бесам, «ягIагIа жсртамагIоьлаге хулаелаш, езаеч, сесагаца Ярославнайца вIашшIехIатар хуладалар са яха а кхыIола а хьамсара уйлаш дог чу юнвеш я «Наб а, салоIам а бац-кх» яха Игора ари. Уж еррига уйлаш дика яшха а вайна уж йовзийта а вIашIтехьдоаг актера. Iалаьмате духха налеш, хIлхараш да дIаьдаккха. Цхьабакъда, ишта кхоачашъерца из, нагахь санна хьаьрча декхар хьадала деанча организове ший счета тIа ахча дац яхаш Госбанкаша извещенеш ухийташ хилча?

Цу тIайнара мотпиг нийсьенна Нохч - ГIалгIай АССР Суженски района ремонтно - технически предприяте а. Ух шера март бетта заводо парта Дlаяьхийтай 31892 сом мах бола ийс трактор. Хlанзаца, 4 март Дlаяьхийтача № 2127 йоча требованех тхоа цхьа кепи хьакхаьдайдац.

Суженски РТП а из санна болчар а бехкагIа продукци мыхала яккхара плана кхоачашъе вIашIтехьдальна-ваьнна. Из бахьан долаш Липецки тракторни заводе йоккхача коллектива йоагIш хинна премеи хьа па душ йитай».

Трактораш хьаьчар дехарах завода финансови отдела начальника Г. Н. Шаталова хетт Суженски РТП кулгIа талхошца «декхар хьа ца текхаза эксперимент чанхбоаккхаш дий шо? Нагахьа из ишта, дале, иIрча экспери мент я из».

Липецкера денача кхьата чуложам дIабайзаца Суженски РТП керттерча бухгалтера Колесникова Надежда Владимировнас аьлар:

— Кхьата тIа дIабаьр бакъдо. Марте хьаьхIата тракторех дIадала ахча доцаш дисад тхо. Июнь бетта из декхар кхы а дукха хинад. Хlанз Липецкерца трактораш хьаеращта оаха дIадала дезар 53075 сом да. Хоь сона оаханна дер нийса доанилга. Цхьабакъда, кхы де хIама дац. Райончера а республикерча а колхозашеи совхозашеи оаха бабча балгах доагIар хьалац. Таханарчоа тайп-тайпара, хIанз Липецкерца тракторашеи хьаеращта оаха дIадала дезар 53075 сом да,